Raadsvergadering van 12 juli 2022 **Agendapunt 6**

Onderwerp: Notitie Financieel Kader 2023-2026 Schiermonnikoog, 28 juni 2022

Aan de Gemeenteraad

Onderwerp
Notitie Financieel Kader 2023-2026

Voorstel
De Notitie Financieel Kader 2023-2026 als uitgangspunt te hanteren bij het opstellen van de begroting 2023.

Toelichting

Hierbij leggen wij u de Notitie Financieel Kader (NFK) 2023-2026 voor. Deze nota is zoals altijd de opmaat naar de begroting van het volgende kalenderjaar, in dit geval 2023, met een financiële doorkijk naar de drie daarop volgende jaren, in dit geval de jaren 2024-2026.

Beleidsrichting
Op maandag 16 mei 2022 is het nieuwe college van burgemeester en wethouders voor de periode 2022-2026 geïnstalleerd. De gemeenteraad heeft in diezelfde vergadering kennis genomen van het coalitieakkoord “Omsjain nooi ineeuwr en feurút!”, of, in het Nederlands “Omkijken naar elkaar en vooruit!”. Door de beide fractievoorzitters is in de inleiding van het akkoord aan het nieuwe college gevraagd om het akkoord te vertalen naar een uitvoeringsprogramma. Het nieuwe college heeft deze handschoen opgepakt en is hiermee van start gegaan. De verwachting is dat het college-uitvoeringsprogramma binnenkort gereed is en aan de gemeenteraad ter kennisgeving kan worden aangeboden. Tegelijkertijd is de NFK 2023-2026 opgesteld, waarbij het coalitieakkoord als uitgangspunt is genomen. Er is alvast geanticipeerd op de contouren van het uitvoeringsprogramma van het college. Uiteraard kan dit nog om een nadere detaillering vragen in de begroting van 2023.

Wij zijn hoopvol gestemd over het einde van de Coronapandemie. Uiteraard moeten we hiervoor een slag om de arm houden, omdat niemand zeker weet of dit niet alsnog weer in het najaar of de winter oplaait. Wij gaan daar in het kader van de NFK 2023-2026 niet vanuit. Dit is in elk geval een opsteker ten opzichte van de vorige twee exemplaren van de NFK. Wij proberen door extra stimulering van activiteiten en extra aandacht voor jeugd en ouderen de gevolgen van de pandemie zo snel mogelijk weer ongedaan te maken.

Tegelijkertijd worden wij wereldwijd geconfronteerd met de consequenties van de oorlog in Oekraïne en (mede ten gevolge daarvan) enorme toename van de kosten van grondstoffen en fossiele brandstoffen. De prijzen van energie, bouwkosten en levensmiddelen stijgen hierdoor navenant. Op ons eiland wordt op dit moment een aantal Oekraïense vluchtelingen gehuisvest. Hoewel een verschrikkelijke aanleiding, waarderen wij het zeer dat betrokken huisjes-eigenaren hun eigendom hiervoor beschikbaar stellen.

Als lokale overheid hebben wij geen invloed op de hogere kosten en inflatie. We proberen mensen die financieel in de knoop dreigen te komen tijdig in beeld te krijgen en hen te helpen gebruik te maken van de regelingen die er voor hen zijn, dan wel worden ontwikkeld. Wij overwegen de groep die tussen de 120 en 130% van het minimumloon verdient, ook enigszins financieel te ondersteunen voor de snel oplopende energierekeningen; dit als extra maatregel ten opzichte van de rijksregeling voor de groep tot en met 120% van het minimumloon, die wij momenteel aan het uitvoeren zijn.

Wij willen nieuwe invulling geven aan burgerparticipatie. Wij willen zoveel mogelijk informatie ophalen, daar waar dat een meerwaarde kan opleveren voor de kwaliteit van de besluitvorming. Wij gaan op dit punt niet terug naar het zogenaamde ‘oude normaal’ ten opzichte van de periode van voor de Coronajaren, maar willen een extra stap zetten. Over de gewenste vormen van burgerparticipatie willen wij een startbijeenkomst organiseren, waar de ideeën die hierover leven bij onze inwoners worden geïnventariseerd. Wij gaan hierover vervolgens een document opstellen, waarin we aangeven in welke situaties welke vorm van burger- of overheidsparticipatie het meest geëigend is. We willen voor de uitvoering hiervan dan ook een hoger jaarlijks budget. De praktijk zal moeten uitwijzen of het nu gevraagde budget voor participatie toereikend is. Participatie en communicatie moeten net als financiën een vast onderdeel worden van onze beleidsvoorstellen.
Dat geldt ook voor de Sustainable Development Goals (SDG’s), de 17 doelen om van de wereld een betere plek te maken. Wij zijn al enkele jaren een zogenaamde SDG-gemeente en willen ons beleid nog meer en in elk geval explicieter en zichtbaarder langs het kompas van deze doelen leggen.

De Coronapandemie heeft overigens niet alleen negatieve gevolgen gehad. Het heeft ook aangetoond dat wij tot meer digitalisering in staat zijn dan we tot voor kort dachten. De goede elementen daarvan vertalen we door naar een iets andere manier van werken en diensten verlenen. Die is te kenschetsen als hybride. Ontmoetingen en contacten zullen we fysiek blijven organiseren, maar ook digitaal als dat handiger en klantgerichter is. Onze dienstverlening en personeelsbeleid zullen meer dan voorheen hybride zijn. Dienstverlening op afspraak en digitaal kan voor sommigen een uitkomst zijn; dat gaan we faciliteren. Voor anderen die minder digitaal zijn ingesteld zullen we fysieke mogelijkheden blijven bieden.

Het productiemiddel bij uitstek van onze gemeente is ons personeel. Wij zijn een kleine organisatie, die hecht aan zijn zelfstandigheid. Dit betekent dat we slim met onze personele inzet moeten omgaan, waarbij we gebruik maken van een kleine kernachtige eigen organisatie. Daarin hebben we de onderdelen georganiseerd die wij dichtbij onze inwoners moeten en willen hebben: onze buitendienst, civiele werken, publiekszaken, vergunningen, toezicht en handhaving, economie, zorg, welzijn, ruimtelijke ordening, cultuur, sport, onderwijs en duurzaamheid organiseren we daarom graag zelf, waarbij we uiteraard de samenwerking met andere gemeenten en eilanden zoeken. En natuurlijk hechten we aan ons eigen bestuur en bestuursondersteuning, waartoe we ook voorlichting en informatievoorziening rekenen. Om dit alles goed te kunnen doen en de kwaliteit te waarborgen, zodat onze zelfstandigheid niet omstreden wordt, moeten we goed bij de tijd blijven en zijn er voortdurend investeringen nodig in kwaliteit en opleidingen.

Voor een aantal onderdelen hebben we de uitvoering van taken uitbesteed aan een andere overheidsorganisatie. We kunnen daardoor gebruik maken van de expertise die daar wel en bij ons niet aanwezig is. Vaak heeft dat te maken met specialismen en de daarvoor benodigde omvang / productie van een organisatie. In ons geval geldt dat bijvoorbeeld voor digitalisering en de beveiliging daarvan, financiën, belastingen, salarisadministratie, de uitvoering van de WMO en de beleidsmatige vertaling van rijksbeleid op dit vlak. Wij hebben hiervoor dienstverleningsovereenkomsten gesloten. De overeenkomst met de (voorloper van) de gemeente Noardeast Fryslân is sterk verouderd. We werken samen met die gemeente aan een actualisering, waarbij niet moet worden uitgesloten dat dit tot meerkosten gaat leiden; de tarifering is ook niet geheel ‘bij de tijd’. De gesprekken hierover worden deze zomer afgerond, zodat er een voorstel voor een nieuwe dienstverleningsovereenkomst kan worden gesloten. De financiële consequenties zullen in het najaar, bij de begroting, aan de raad worden voorgelegd.

Daarnaast zijn er diverse onderwerpen waarop we behoefte hebben aan tijdelijke ondersteuning. Welke onderwerpen dat zijn, varieert van tijd tot tijd en van jaar tot jaar. Wij noemen dit een flexibele schil, rondom onze harde kernorganisatie. Ook voor die flexibele schil hebben we structureel een budget nodig, dat we flexibel kunnen inzetten.

Uiteraard moeten we voldoende bestuurlijke slagkracht hebben. Na de opclassificatie die voor onze burgemeester en wethouders in de zomer van 2021 al heeft plaats gevonden, zijn vanaf de huidige collegeperiode de wethouders aangesteld voor 0,8 fte (was 0,65 fte). De gemeenteraad heeft daarmee op 16 mei al ingestemd; de financiële gevolgen worden nu meegenomen in de NFK.

Met de andere Waddeneilanden werken we intensief samen onder de noemer van de GR de Wadden. We hebben hierin een zeer proactieve rol en zijn bezig met het ook voor ons eiland belangrijke uitvoeringsplan, waarvoor we een zogenaamde Regiodeal met het Rijk willen sluiten. Verder zijn we deelnemer van de Veiligheidsregio Fryslân, FUMO, SDF en onderhouden we nauwe contacten met andere samenwerkingspartners, zoals Het Nationaal Park, Natuurmonumenten, Wetterskip Fryslân, en vele anderen.

Financiële richting
De Notitie Financieel Kader 2023-2026 is de opmaat voor onze (meerjaren-) begroting 2023 en volgende. De provincie hanteert als uitgangspunt voor haar financieel toezicht dat gemeenten ofwel hun eerste jaarschijf structureel sluitend moeten hebben, ofwel hun laatste jaarschijf. Het uitgangspunt van het college is een structureel sluitende begroting in de eerste jaarschijf, jaarschijf 2023. In deze NFK is dat gelukt. Als alle voorstellen uit deze NFK, inclusief die voor het nieuwe beleid, worden gehonoreerd, ontstaat er voor 2023 een overschot, voor de jaren daarna een tekort. De belangrijkste reden dat er een overschot is in 2023 en een tekort in de jaren daarna is dat er in de jaarschijven vanaf 2024 een jaarlast is opgenomen voor de realisatie van het LOC van € 134.000. Dit is gebaseerd op een voorlopige inschatting van een investering van € 6 miljoen. Hierbij moet ook worden aangetekend dat er nog geen rekening is gehouden met eventuele subsidies / cofinanciering. De jaarlast kan dus nog hoger (als het investeringsbedrag groter is) en lager (als er subsidies worden binnen gehaald) uitvallen.
Hoofdstuk 2 bevat net als voorgaande jaren de uitgangspunten voor de indexatie van de inkomsten en uitgaven. Hoofdstuk 3 bevat het meerjarenperspectief, hoofdstuk 4 de voorstellen voor nieuw beleid en hoofdstuk 5 de overige ontwikkelingen.

De huidige stand van het meerjarenperspectief is t/m de raadsvergadering van mei 2022, plus de voorstellen uit de juniraad. In deze NFK is ook de meicirculaire 2022 verwerkt. Op die meicirculaire wordt in paragraaf 3.1 van deze NFK nader ingegaan, omdat deze, meer dan in andere jaren, een flinke invloed heeft op onze begroting. De effecten van de herverdeling van het gemeentefonds tot en met 2025 zijn daarin namelijk verwerkt. Voor Schiermonnikoog pakt de herverdeling positief uit. Het zogenaamde ingroeipad is beperkt tot drie jaar. In 2025 wordt de herverdeling gemeentefonds geëvalueerd. De uitkomsten voor 2026 zijn dan ook onzeker.

Advies is dan ook om tijdig extra inkomsten of minder kosten te realiseren zodat de mogelijk lagere inkomsten van 2026 gecompenseerd kunnen worden. Bovendien willen we nogmaals kijken of er in de (meerjaren-) begrotingen tot nu toe (geheel of gedeeltelijke) onbenutte uitgavenposten zitten die geheel of gedeeltelijk kunnen worden geschrapt. Daarnaast kunnen er zich tussen nu en de daadwerkelijke vaststelling van de begroting in november 2022 nog ontwikkelingen voordoen.

Extra inkomsten of minder kosten realiseren
Het college van burgemeester en wethouders wil graag met de raad in gesprek over de mogelijkheden om de nog resterende gaten van de jaren 2024-2026 te dichten. Dit kan door aan de uitgavenkant te snoeien, hetgeen het niet doorgaan van nieuw beleid betekent, of bezuinigingen op reeds bestaande budgetten.

De andere mogelijkheid is om de inkomsten van de gemeente te verhogen. Hiervoor bestaat een aantal opties, waarvan het college ook graag van de gemeenteraad wil weten welke hiervan bespreekbaar zijn:

a. Omdat de verhoging / instandhouding van onze uitgaven deels betrekking hebben op de voorzieningen voor onze inwoners en anderzijds op onze toeristen, zijn er twee hoofdsporen om tot inkomstenverhoging te komen, of een combinatie van beiden:

1. Onroerendezaakbelasting (OZB). Overwogen kan worden om de maximale jaarlijkse verhoging van 1,5% voor één of meerdere jaren te verlaten en in plaats hiervan een inflatiecorrectie toe te passen, die op dit moment hoger is dan 1,5%. Voor het college hoort hier wel bij, dat voor de mensen met de (te) smalle beurs de kwijtscheldingsregeling goed onder de aandacht moet worden gebracht.
2. Toeristenbelasting. Overwogen kan worden om voor de toeristenbelasting binnen de huidige systematiek een verhoging door te voeren. Dit is het afgelopen jaar voor de begroting van 2022 ook gebeurd. Daarnaast wil het college onderzoek laten uitvoeren naar een andere, nieuwe systematiek, die dan op zijn vroegst vanaf 2024 kan worden geïntroduceerd, maar in elk geval vanaf het jaar 2026.

   Hierbij wordt bij voorkeur gezocht wordt naar een systematiek waarbij alle bezoekers tot (zo mogelijk digitale) afdracht komen, zodat die afdracht ook volledig bij de gemeente terecht komt. Ook willen we kijken of de belasting kan worden gekoppeld aan de hoogte van de verhuurprijzen/overnachtingsprijzen, bijvoorbeeld door een percentage. Toeristen die in staat zijn een hogere huur te betalen, betalen dan ook meer belasting dan mensen die een lager overnachtingstarief betalen. Het uitvoeren van het onderzoek, de besluitvorming daarover en vervolgens doorvoeren in de belastingverordening kost meer tijd. Dit biedt dus sowieso geen oplossing voor 2023, maar wellicht wel voor de jaren daarna. In elk geval zou dat soelaas moeten bieden voor het jaar 2026.

b. Subsidies en cofinanciering. Nog scherper dan nu gaan we onderzoeken of er voor onze activiteiten / investeringen subsidie- of cofinancieringsmogelijkheden zijn. Het gaat dan om éénmalige inkomsten. Dit zal geen direct gevolg hebben voor het sluitend krijgen van de begroting, maar kan hieraan wel een (bescheiden) bijdrage leveren.

c. Precario en huur. Overwogen kan worden om een precariostelsel in te voeren. Er kan dan belasting geheven worden op het gebruik van gemeentegrond, bijvoorbeeld voor de structurele terrassen en reclame-uitingen. Daarnaast kan overwogen worden om huurprijzen in rekening te brengen voor bijvoorbeeld het tijdelijk gebruiken van gemeentegrond voor opslag van (bouw)materialen.

De Notitie Financieel Kader 2023-2026 treft u als bijlage bij dit voorstel aan.

Burgemeester en wethouders van Schiermonnikoog,

de secretaris,	de burgemeester,
R. Thedinga	I. van Gent